

REGERINGSRÄTTENS DOM

Mål nr
2390-07

meddelad i Stockholm den 6 oktober 2010

KLAGANDE

AA

Gode män: BB och CC
Bergsrundan 5
151 57 Södertälje

MOTPART

Social- och omsorgsnämnden i Södertälje kommun
151 89 Södertälje

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrätten i Stockholms dom den 26 februari 2007 i mål nr 1604-06, se bilaga

SAKEN

Stöd och service till vissa funktionshindrade

REGERINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Regeringsrätten bifaller överklagandet på så sätt att rätten förklarar att AA har rätt till en insats för stöd och service enligt 9 § 9 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS. Målet överlämnas till Social- och omsorgsnämnden i Södertälje kommun för den närmare utformningen av insatsen.

Dok.Id 96780

Postadress
Box 2293
103 17 Stockholm

Besöksadress
Wallingatan 2

Telefon
08-561 676 00
E-post: regeringsratten@dom.se

Telefax
08-561 678 20

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00-12:00
13:00-16:30

YRKANDEN M.M.

AA yrkar att Regeringsrätten ska förklara honom berättigad till insatsen ”annan särskilt anpassad bostad för vuxna” enligt 9 § 9 LSS. Bostaden ska vara anpassad för att möta hans individuella behov, vilket innebär att den ska vara avskilt belägen och utrustad med tåliga material.

Han anför i huvudsak följande. Kammarrätten synes utgå från den felaktiga förutsättningen att han har begärt en bostad med fast bemanning. Fast bemanning innebär att personalen genom sin anställning är kopplad till bostaden. En bostad med fast bemanning kan vara en servicebostad eller en gruppboende. Han har inte ansökt om någon av dessa bostadsformer utan begär en bostad utan fast bemanning, eftersom hans behov av stöd och service i det dagliga livet är tillgodosett med personlig assistans. Personliga assistenter utgör inte fast bemanning eftersom deras anställning och övriga arbetsvillkor inte är knutna till en bostad eller en verksamhet utan endast till den enskilde. Det framgår också av lagmotiven (prop. 1992/93:159 s. 180) att den enskilde kan bo i en ”särskilt anpassad bostad” med hjälp av övriga insatser enligt LSS, varav en ju är personlig assistans. Kammarrätten skriver: ”Vid bedömningen av vilken bostadsform som ska tillhandahållas ska den enskildes önskemål vägas samman med behovet av stöd och service”. Detta tillvägagångssätt strider direkt mot de grundläggande utgångspunkterna i LSS, bl.a. respekt för individens självbestämmande och integritet. LSS ger inte utrymme för en sådan sammanvägning. En enskild som omfattas av LSS och behöver ett visst stöd i sin dagliga livsföring har rätt till lagens stöd- och serviceinsatser om behovet inte tillgodoses på annat sätt. Den enskilde måste begära insatsen själv, vilket är en förutsättning för att stödet ska ges. Prövningen i kommunen och domstolarna ska begränsas till att gälla hans rätt till den begärda insatsen enligt villkoren i gällande lagstiftning och utifrån dokumenterade och styrkta behov. Det saknas skäl att föreslå eller överväga insatser som han inte har begärt.

Social- och omsorgsnämnden (tidigare social- och arbetsmarknadsnämnden) bestrider bifall till överklagandet och anför sammanfattningsvis att AAs behov av ändamålsenlig bostad är tillgodosett genom det boende han har i föräldrarnas villa.

SKÄLEN FÖR REGERINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Rättslig reglering

Enligt 7 § LSS har personer som omfattas av lagen rätt till insatser i form av särskilt stöd och service enligt 9 § 1–9 LSS, om de behöver sådan hjälp i sin livsföring och deras behov inte tillgodoses på annat sätt. Genom insatserna ska den enskilde tillförsäkras goda levnadsvillkor. Insatserna ska vara varaktiga och samordnade. Insatser enligt LSS ska ges den enskilde endast om han begär det (8 § LSS).

Insatser i form av boende för vuxna kan enligt 9 § 9 LSS bestå av bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna.

LSS detaljreglerar inte hur boende för vuxna ska organiseras. I förarbetena (prop. 1992/93:159 s. 85 f. och 179 f.) beskrivs tre huvudformer för boende, nämligen gruppboende och serviceboende – som båda ryms inom det som i lagtexten kallas bostad med särskild service för vuxna – samt annan särskilt anpassad bostad. Med annan särskilt anpassad bostad avses en av kommunen anvisad bostad med viss grundanpassning till funktionshindrade personers behov. Till skillnad från vad som gäller i fråga om gruppboende och serviceboende ingår inte fast bemanning i denna stödform. Behövligt stöd och service i anslutning till boendet får ges inom ramen för andra stödformer, t.ex. hemtjänst eller personlig assistans. En annan skillnad är att såväl omvårdnad som fritidsverksamhet och kulturella aktiviteter ingår i insatsen bostad med särskild service för vuxna men inte i insatsen annan särskilt anpassad bostad för vuxna (9 c § LSS).

För samtliga boendeformer förutsätts enligt förarbetena att bostaden är personligt anpassad, och att det i anslutning till boendet anordnas erforderligt personellt stöd

och service. Den enskildes önskemål om bostadsform och behovet av stöd och service bör vägas samman i bedömningen av vilken bostadsform som bör tillhandahållas (a. prop. s. 85).

Av 27 § första stycket LSS följer att beslut som avser insatser för en enskild enligt 9 § får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. I förarbetena (a. prop. s. 189 f.) uttalas följande om rätten att överklaga sådana beslut.

Om den enskilde överklagar ett avslagsbeslut avseende rätt till insats skall domstolen avgöra om rätt till den begärda insatsen föreligger. Om sådan rätt föreligger kan domstolen förplikta den ansvarige huvudmannen att tillhandahålla insatsen eller visa målet åter till den ansvarige huvudmannen. Det torde normalt inte finnas anledning för domstolen att vid bifall till överklagandet gå närmare in på utformningen av den avsedda stödinsatsen. Det ankommer i första hand i stället på vederbörande nämnd att bestämma det närmare innehållet i stödinsatsen. – Lagrådet framhöll vid tillkomsten av nu gällande omsorgslag att det emellertid kan tänkas fall då den enskilde visserligen kommer i åtnjutande av viss omsorg, men gör gällande att innehållet i den lämnade omsorgen inte fyller lagens krav på hur en sådan omsorg bör vara beskaffad. Om t.ex. en person är missnöjd med en viss stödinsats som erbjuds honom och önskar tillgång även till annan eller mer kvalificerad hjälp måste han rimligen ha rätt att av domstolen få prövat om det han erhåller uppfyller lagens krav eller om lagen förutsätter en högre nivå på insatsen. – Domstolsprövningen kommer i dessa fall sålunda att avse just utformningen av den särskilda insatsen, i vart fall på det sättet att domstolen uttalar sig om den lämnade insatsen är tillräcklig med beaktande av innehållet i 3 och 5 §§ omsorgslagen (motsvaras närmast av 5–7 §§ i den nya lagen). – Jag gör samma bedömning när det gäller insatser enligt den nya lagen. Jag vill tillägga att detta torde innebära att beslut om viss utformning av en insats eller om en ändring av en tidigare lämnad insats i regel måste anses utgöra för den enskilde överklagbara beslut.

Regeringsrättens bedömning

AA är funktionshindrad, och det är ostridigt att han tillhör den personkrets som är berättigad till insatser enligt LSS. Han har sedan tidigare beviljats assistansersättning enligt lagen (1993:389) om assistansersättning. Hans funktionshinder yttrar sig bl.a. i att han får utbrott då han kan skrika mycket högt och ihållande och att han inte klarar att ha många människor omkring sig. Han har anfört att han därför behöver bo avskilt utan grannar vägg i vägg. Anpassningen

av bostaden ska enligt yrkandet således bestå i att den ska ligga en bit utanför tätbebyggt område där han kan vara utan att störa någon och utan att själv bli störd. Bostaden ska också vara utrustad med tåliga material.

En första fråga i målet är om AAs behov, som kommunen har anfört, kan anses tillgodosedda genom att han hyr och bor i sina föräldrars villa. Regeringsrätten finner att detta arrangemang, som föräldrarna anser vara en tillfällig lösning, inte varaktigt tillgodoser AAs behov av en bostad. Han har därför rätt till en insats enligt 9 § 9 LSS.

I social- och omsorgsnämndens överklagade beslut anför nämnden att AA har stora, varaktiga och omfattande omvårdnadsbehov som inte kan tillgodoses av insatsen särskilt anpassad bostad men däremot genom en bostad med särskild service för vuxna. AA har ansökt om en särskilt anpassad bostad enligt 9 § 9 LSS och har uttryckligen avvisat alternativet bostad med särskild service enligt samma lagrum. I målet uppkommer därför också frågan om omfattningen av den prövning som domstolarna ska göra i mål om särskilda insatser enligt LSS. I den delen gör Regeringsrätten följande bedömning.

Insatsen enligt 9 § 9 LSS är bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna. Den prövning en domstol har att göra om en enskild begär en sådan insats är att avgöra om den enskilde har rätt till den insatsen. Om domstolen kommer fram till att den enskilde har den rätten, är det kommunen som har ansvaret för att utforma insatsen närmare. Om den enskilde inte är nöjd med kommunens beslut om utformningen av insatsen, kan detta beslut överklagas. I ett sådant mål har domstolen att pröva om den enskilde tillförsäkras goda levnadsvillkor genom den beviljade insatsen. Därutöver bör domstolen inte besluta om hur insatsen ska utformas. Vid de bedömningar och avvägningar som ska göras för den närmare utformningen måste hänsyn tas till lokala förhållanden som organisatoriska aspekter, tillgång till adekvat personal m.m. Ett ställningstagande till detaljerna i utformningen av en viss insats torde dessutom ofta vara att betrakta som ett beslut om verkställighetsåtgärder, och rena verkställighetsbeslut anses inte vara överklagbara (se t.ex. Ragnemalm,

Mål nr
2390-07

Förvaltningsbesluts överklagbarhet, 1970 s. 582, jfr RÅ 2007 ref. 62 I och II).
Däremot torde alltså AA, när kommunen väl har beslutat en insats, kunna få
prövat om den insatsen på ett godtagbart sätt tillgodoser hans behov.

Regeringsrätten finner att AA har rätt till en insats enligt 9 § 9 LSS. Domstolen
ska emellertid inte begränsa kommunens möjligheter att utforma insatsen på ett
lämpligt sätt. Det får också förutsättas att nämnden inom ramen för den beviljade
insatsen i möjligaste mån tillgodoser AAs och hans anhörigas önskemål om den
närmare utformningen av den bostad han har rätt till.

Mot den bakgrund som nu har angetts ska överklagandet bifallas endast på det
sättet att AA förklaras ha rätt till stödinsatser enligt 9 § 9 LSS (se RÅ 2007 ref. 62
I och II).

Sten Heckscher

Karin Almgren

Nils Dexe

Anna-Karin Lundin

Annika Brickman

Jonatan Wahlberg
Föredragande regeringsrätts-
sekreterare

Avd. I

Föredraget 2010-09-08